

David Hume

300 let od narození

Sborník textů

*Robert Holman, Zuzana Parusniková, Josef Moural
Zdeňka Jastrzemska, Ján Pavlík, Marek Loužek
Zdeněk Novotný, Lukáš Kovanda, Ondřej Čapek
Tomáš Krištofóry*

Marek Loužek (ed.)

č. 91/2011

cep
CENTRUM
PRO EKONOMIKU A POLITIKU

Skeptik David Hume

Zuzana Parusniková

Filosofický ústav AV ČR

Málokterý filosof dějinách má tak velkou schopnost dodnes provokovat jako David Hume. Samozřejmě velké osobnosti filosofického myšlení vždy „provokují“ v tom smyslu, že iniciují nový pohled na svět a na místo člověka v něm, a rozkrývají novým směrem horizont myšlení; tací myslitelé, jako byl například Plátón, Aristoteles či Descartes zásadně změnili terén filosofie a jejich teorie se nestávají ani s postupem času pouhými historickými artefakty, ale v nových souvislostech poskytují nové podněty a možnosti nové interpretace. Do této elitní skupiny Hume nepochybně patří. Ale v jeho případě jde o provokativnost ještě jiného druhu – ani po několika staletích totiž neexistuje rámcově jednotný úzus, jak jeho filosofii uchopit ve vnitřně koherentním celku. Filozofové se dodnes přou o to, „jak to vlastně Hume myslel“.

Kořeny Humova skepticismu

Tyto pře jsou způsobeny jednak extrémní silou Humova skepticismu týkajícího se možnosti poznání. Dalším důvodem je ale vztah jeho skepticismu k druhému pilíři jeho teorie poznání, tedy k naturalismu. Naturalismus naopak poskytuje pozitivní – dalo by se říci i optimistický – pohled na poznání, jehož zásady ovšem fungují na zcela jiném základě než Humův skepticismus a stojí k němu dokonce v opozici. Je tedy pro filozofy stále velkým oříškem, jak tyto dva pilíře jeho epistemologie sjednotit, a zda je to vůbec možné.

V tomto příspěvku se zaměříme především na Humovu skepsi. Její jádro spočívá v krátkosti v tom, že podle něj nemá naše poznání racionální povahu. Na jedné straně Hume vymezil racionální standardy pro vedení lidské mysli k dosažení spolehlivého poznání; tyto standardy vycházejí ze stanoviska empirismu, kdy

